

Univerzita Karlova - Filozofická fakulta

Ústav jazyků a komunikace neslyšících

Posudek oponenta bakalářské práce

Jméno a příjmení studentky: Markéta Šafránková

Název bakalářské práce: Problematika českých Neslyšících očima mediků a lékařů

Titul, jméno a příjmení oponentky práce: Mgr. Jana Heřmanová, Ph.D.

Pracoviště a e-mail oponentky: 3. LF UK, Ústav ošetřovatelství,
jana.hermanova@lf3.cuni.cz

Předkládaná práce je zaměřená na problematiku N/neslyšících a Death Studies tak, jak ji vnímají studenti všeobecného lékařství, lékaři před atestací a lékaři s více než 5 roky lékařské praxe. Autorka si klade za cíl prozkoumat „faktické znalosti, osobní zkušenosti a postoje“ uvedených skupin a výsledná zjištění srovnat „s kontextem současného a minulého vzdělávacího systému pro lékaře v oblasti ORL a foniatrie“.

Z hlediska zvýšení povědomí o dané problematice mezi zdravotníky, uspokojení potřeb pacientů a zajištění dobrého profesionálního vztahu mezi neslyšícími pacienty, jejich blízkými a lékaři oceňuji aktuálnost a potenciální využitelnost zvoleného tématu.

Práce, která má 55 stran textu a 54 stran příloh, je členěna do čtyř kapitol. V prvních třech autorka definuje základní pojmy, a vymezuje jazykový, kulturní a medicínský pohled na danou problematiku, přičemž cituje poměrně velké množství českých i zahraničních titulů. Tato část práce je přehledná a zdá se, že autorka má dobrý vhled do problematiky. Na str. 11 definuje dva samostatné pojmy Kultura Neslyšících a Deaf culture, přičemž se zdá, že se jedná o totožný pojem.

Součástí třetí kapitoly jsou informace o vzdělávání lékařů v problematice neslyšících, toto téma by bylo vhodné zařadit do samostatné kapitoly. S ohledem na informace uvedené v této části je tvrzení, že autorka srovná svá zjištění s kontextem současného a minulého vzdělávacího systému pro lékaře v oblasti ORL a foniatrie, příliš ambiciózní, neboť chybí podrobnější popis a sylaby uvedených studijních programů jak v pregraduálním, tak v postgraduálním stupni přípravy. Autorka neuvádí, zda jsou předmět Domluv se rukama a přednášky studentů ÚJKN nabízeny i na jiných fakultách než na 3. LF UK. Rovněž není jasné, která časová období má autorka práce na mysli.

Těžiště práce spočívá ve čtvrté kapitole, která je zaměřena na výzkum povědomí respondentů o problematice neslyšících jedinců. V úvodu autorka zdůvodňuje výběr kvalitativní metody zkoumání, která je pro účel předkládané práce vhodná, měla by však vysvětlit, o jaký typ případové studie se jedná. Autorka by dále měla lépe vysvětlit výběr a oslovení respondentů. Z popisu na str. 32 není jasné, kolik respondentů oslovila, kolik z oslovených souhlasilo s účastí ve výzkumu, kde získala e-mailové adresy a telefonní čísla „náhodně oslovených“ respondentů. Chybí přesný časový údaj o sběru dat.

Za velmi problematickou pro pozdější hodnocení a interpretaci výsledků výzkumu vnímám skutečnost, že autorka přepisy rozhovorů upravila a formalizovala. Z přepisů rozhovorů uvedených v příloze se lze jen stěží dohadovat o pohlaví respondentů, délce a oboru praxe u praktikujičích lékařů a ročníku studia u mediků, přičemž tyto charakteristiky mohou významně ovlivnit znalosti a zkušenosti respondentů a jejich porozumění kontextu kladených otázek. Není rovněž jasné, jakým způsobem byly přepisy upraveny a zda, případně jaké informace byly vynechány. V některých rozhovorech se autorka ptala na otázky související s názorem na komunitu Neslyšících, jako kdyby počítala s tím, že jsou již respondenti s tímto seznámení, přestože většina respondentů udávala, že nemá o problematice dostatečné informace.

Autorka neuvádí, komu a jakým způsobem byly distribuovány dotazníky, které měly validovat výsledky rozhovorů.

Oceňuji přípravu a grafické uspořádání otázek pro polostrukturovaný rozhovor.

Na str. 38 – 40 autorka analyzuje výsledky rozhovorů. Kromě toho, že bych doporučila používat přesnější údaje než „v několika případech, často, čas od času, většinou“, atd., si dovolím polemizovat s tím, jak autorka interpretuje příčinu nízké informovanosti a četnost používání tlumočnicka pacientem. V prvním případě to není pouze nedostatek času, jak autorka uvádí, ale také fakt, že pro mnoho respondentů není problematika N/neslyšících prioritní s ohledem na volbu současné nebo budoucí specializace. Ostatně ve zmiňovaném dotazníku uvedlo jako hlavní důvod neinformovanosti nedostatek času pouze 16 respondentů z 30. V případě četnosti využívání služeb tlumočnicka znakového jazyka v rozporu s tvrzením autorky práce pouze jedna lékařka uvedla, že pacienti zřídka přivádějí tlumočnicka. Další uvedla, že s tlumočnickem nemá zkušenosti, avšak její pacienti jsou schopni komunikovat. V dotazníku 27 z 30 respondentů uvedlo, že pacient si přivedl do ordinace tlumočnicka. S ohledem na to, že 20 respondentů byli studenti, kteří se spíše s neslyšícími pacienty neseťkali, je však i tento výsledek velmi diskutabilní. Autorka analyzovala okruhy otázek, které se týkaly zájmu a informovanosti o problematice, vzdělávání a zkušeností s neslyšícími, zcela však opomíjí postoj respondentů k případné léčbě neslyšících dětí, kde zejména lékaři preferují medicínský přístup, i když vnímají i důležitost přístupu kulturního.

Využití rozhovorů k získání dat je nutné ocenit a čtení přepisů těchto rozhovorů je zajímavé, i když čtenář vnímá některé prohřešky v podobě pokládání dotazu na tři různé věci v jedné otázce (str. 61), spekulací („myslíte, že je náhoda, že z 1. LF chodí hodně lidí na ORL?“) nepodložených daty, či otázkou „je nějaká oblast, která se vám nezamlouvá?“, na kterou student bez zkušeností v praxi těžko odpoví. Co je při čtení přepisů rušivé a matoucí, je střídání mužského a ženského rodu v příloze 4 a 5 u jedné osoby. Na str. 96 oslovuje lékařku ve třetí osobě. Zde je i jasné, že respondentka nepochopila dotaz na kulturu Neslyšících, ani formulaci „zamyslela jste se hlouběji nad některou z mých otázek?“, ale studentka na tuto skutečnost nezareagovala.

Shrnutí: předložená práce seznamuje čtenáře s problematikou neslyšících, která podle výsledků výzkumu není velké části zdravotnické ani laické veřejnosti příliš známa. Pro lepší porozumění problematice a výsledků výzkumu bych doporučila lépe formulovat výzkumné otázky a definovat například to, jaké faktické znalosti respondentů chtěla studentka ověřit.

Práce splňuje požadované formální náležitosti. Rozsah práce, uvádění zdrojů a grafická a úprava odpovídají požadavkům bakalářské práce.

Otázky a námět k diskusi při obhajobě: V závěru uvádíte, že má být rozšířen studijní plán lékařských fakult o Deaf Studies. V jakém ročníku a v kterých předmětech byste tuto problematiku zařadila? Jaké formy výuky a pro jak velké skupiny studentů jsou podle vás nejvhodnější?

Doporučení: práci doporučuji k obhajobě s uvedenými výhradami. Očekávám, že studentka v průběhu obhajoby vysvětlí uvedené nesrovnalosti a doplní informace týkající se výběru a kontaktování respondentů pro rozhovory a distribuci a sběr dotazníků vycházejících z analýzy rozhovorů.

Doporučená klasifikace: dobře

Datum: 7. 6. 2023